List 31. **NOVICE** Tečaj LVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol teta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 3. avgusta 1900.

Politični oddelek.

Tragedija italijanskega kralja.

Kralj Umberto je v nedeljo zvečer postal žrtev živinske strasti. Najbolj demokratični monarh, kar jih je na svetu je bil ta dan zavratno ustreljen in ustrelil ga je sin njegovega lastnega naroda. Ne bomo ponavljali običajnih deklamacij, s katerimi se o takih prilikah polnijo časopisi, ker je nepotrebno, žigosati nečuvenost in zavrženost izoršenega atentata. Povsod, koder čutijo človeško, bo vest, da je dobrosrčni in skromni italijanski kralj na tako žalosten način končal svoje življenje, globoko pretresla vsa srca.

Italija je bila že zjedinjena, ko je kralj Umberto prevzel italijansko krono. Heroična doba, v kateri so Viktor Emanuel, Cavour in Garibaldi z veliko spretnostjo, z velikim pogumom in še z večjo srečo kovali novo Italijo, je bila že minola, ki je kralj Umberto zasedel pred 22 leti prestol. Tudi on je bil pomagal uresničiti ideale, ki so jih gojili najboljši sinovi njegovega naroda. Leta 1859. in 1866. se je bojeval na bojiščih, kjer si Italijani sicer niso pridobili veliko lavorik, za to pa izvojevali dve bogati deželi. Garibaldi in Cavour, voditelja romantične dobe v italijanski narodni zgodovini, v kateri dobi so prišle do polne veljave dobre lastnosti romanskih narav, sta bila kuma mladega kraljestva, čigar vlado je prevzel l. 1878 tedaj 34letni kralj Umberto.

Kakor oni makedonski kralj, ki je vskliknil „Moj oče je toliko zame storil, da meni ničesar koristi ne pre ostaja“, tako bi bil lahko govoril tudi kralj Umberto. Romantična doba se je končala z zavzetjem Rima, in nastala je realistična doba. Italija je bila zjedinjena, a zdaj je bilo treba dokazati, da zamore tudi živeti in se razvijati. In to je bila velika skrb, ki jo je s krono prevzel kralj Umberto. Pokazalo se je kmalu, da v zjedinjeni Italiji ni jedinosti. Veliko nasprotje mej severom in jugom je postajalo čedalje ostrejše, regionalizem je motil vsak napredek, republičansko gibanje je čedalje bolj pretresalo vero v stanovitnost dinastije, strašna beda je v družbi z velikanskimi sleparijami vstvarila anarhizem, ki razjeda vso državo in je že večkrat z elementarno silo bruhnil na dan.

Kralj Umberto ni mogel več storiti, kakor da je ohranil to, kar mu je zapustil njegov oče. Imel je lepe talente, ljubil je svoj narod in mu želel vse dobro, ali prvega pogoja vsakemu uspehu ni imel: sreče. Njegov oče, Viktor Emanuel, je bil pravi ljubljenec sreče, kralju Umbertu pa je kazala vse žive dni hrbet. Kar je tudi storil kralj Umberto, česar koli se je polotil, nikdar ni mogel doseči popolnega vspeha. Druge države razširjajo svoja ozemlja in se gospodarski in politično utrjujejo, v Italiji pa vidimo ravno nasprotje tega. Kralj Umberto tega pač ni kriv. Bil je mož plemenitega mišljenja, bil je pravi poštenjak v vsem svojem delovanju in nehanju.

Kralj Umberto je umrl v trenotku, ko so razmere v njegovi domovini posebno napete in nevarne. Izdihnil je v trenotku, ko je imel izvršiti težavno nalogo, poravnati nasprotje mej vladno stranko in obstrukcijo in je svojo dobro voljo pokazal s tem, da je odslovil ministrstvo Pelloux. Novega kralja ni doma. Na potu iz Carigrada v Črnogoro je dobil poročilo o tragediji, ki se je primerila v njegovi rodbini, in vsled katere je s trnjem v obilni meri presletena kraljevska krona prešla nanj. Za Italijo so nastali dnovi žalosti, zakaj oni, ki je nosil 22 let kraljevsko krono, je bil ljubeč oče svojemu narodu in je imel zlato srce.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Zadnje dni se ni v notranji politiki pripetilo nič novega. Ministrski predsednik se še vedno pogovarja z voditelji raznih strank, toda o vsebini teh pogovorov ne pride ničesar v javnost. Časopisje bi bilo seveda vsako malenkost komentiralo, toda umor laškega kralja in

kitajska vojna absordirajo vso njegovo pozornost tako, da se z notranjepolitičnimi zadevami ne utegne dosti pečati Nekoliko pozornosti je vzbudilo dejstvo, da je bil te dni poklican k cesarju v Ischl baron Gautsch. Nekaterniki so iz tega sklepali, da se pojavlja na obzorju nova ministrska kriza, toda občna sodba je. da ostane vse kakor je do 70 rojstnega dne našega cesarja ki bo 18 avgusta ter da bo ministrski predsednik šele potem poročal cesarju o uspehih njegovih pogovorov in pogajanj z raznimi parlamentarci in da pride šele tedaj do kacega odločilnega koraka. Prav dobro je došla Nemcem v tej dobi kost, ki jo je vrgel med nje te dni državnozborski predsednik dr. Fuchs. Ta je na nekem shodu na Solnograškem priznal, da Avstrija ni nemška država, marveč da morajo vživati v njej vse narodnosti jednake pravice, da Avstrija tudi ni jednotna država, nego da je zveza raznih držav. Predsednik poslanske zbornice je s tem priznal federalistično načelo, in sicer tisto, ki je zastopajo zlasti Čehi. Če se pomisli, da je prezident dr. Fuchs Nemec in da zavzema v nemški katoliški stranki jako odlično in uplivno mesto, potem se pač ni čuditi, da so se glasila nemških strank kakor besna zagnala vanj in ga trgala na vse načine.

Važno imenovanje — V nedeljo je priobčil dunajski uradni list oficijelno razglasilo, da je podpredsednik najvišjega računskega dvora grof Anton Pace imenovan prvim sekcijskim šefom v ministrstvu za notranja dela na mesto sekcijskega šefa Stummerja, ki je šel v pokoj. Pace je Kranjec. Služboval je dlje časa v Ljubljani pri deželni vladi in v Logatcu kot okrajni glavar ter je slovenskega jezika popolnoma zmožen. Tudi poročil se je Pace v Ljubljani in sicer je njegova soproga hči bivšega deželnega predsednika slovenskega rodoljuba barona Winklerja. Ali nam bo Pace kaj koristil, to se šele pokaže, a že to je nekaj vredno, da pozna naše razmere.

Umor italijanskega kralja. — V ponedeljek zjutraj je brzojav po vsem svetu raznesel pregrozno novico, da je bil v svojem letovišču v Monzi pri Milanu umorjen v nedeljo 29. t. m. italijanski kralj Umberto. Kralj se je v nedeljo zvečer udeležil shoda telovadcev in je ostal ondi do polu jednajste ure. Po razdelitvi odlikovan je ostavil svoj sedež in se hotel podati domov. V trenotku pa, ko je kralj stopil v voz, skoči k njemu neki človek in ustreli od zadaj nanj trikrat iz revolverja. Kralj omahne in se zgrudi v naročje svojemu avjutantu Ponzio Vaglia. Jeden hitec mu je prodrl srce. Kralja so sproveli naglo na dom, kjer je že v nekaterih minutah umrl. Napadalec se imenuje Angelo Bressi, štirideset let star in je doma iz Prata na Toskanskem. Hudodelec je anarhist. Ko je izvršil svoje črno dejanje, ni skušal pobegniti, nego držal visoko revolver, ki se je še kadil, ter vpil: Nikar ne iščite — tu sem! Več krepkih rok ga je zgrabilo in izročilo policiji. Na zaslišanju se je vedel skrajno cinično, a je priznal svoje hudodelstvo. Bressi je prišel iz Amerike nalašč v namen, da izvrši ta umor. Brez dvoma je, da ni bil sam, ko je kralja ustrelil, ampak da je imel pomočnika. Neki dr. Salvi trdi, da je ob jednem slišal počiti dva strela. Res se je na mestu umora našel neki revolver, v katerem je vrezan dan dan umora prezidenta Carnota, dočim je na revolverju, ki se je dobil pri Bressiju, vrezan dan umora naše cesarice. Policija je polovila že več anarhistov, a Bressijevega tovariša ni mogla še dobiti. — Naslednik umorjenemu kralju je njegov sin, kralj Viktor Emanuel III., ki je poročen s hčerjo črnogorskega kneza.

Srbija. — Minolo soboto se je mladi srbski kralj Aleksander slovesno zaročil z gospo Drago Mašin, vdovo nekega državnega inženirja in hčerjo odličnega srbskega častnika. S tem korakom so za v prvo odstranjene ovire, ki so se stavile nasproti tej zvezi z raznih stranij, zlasti pa od strani kraljevega očeta razkralja Milana. Še v zadnjem trenotku so skušali Milanovi pristaši preprečiti zvezo s tem, da so hoteli odvesti nevesto iz Srbije. Nekateri vojaški dostojanstveniki so izjavili, da nočejo pripoznati Drage za svojo kraljico, a kralj jim je odgovoril, da jih bode tega že naučil. Milan je pisal svojemu sinu iz Karlovih vari, da bode ta zveza nesreča Srbije, in da bode on prvi z veseljem pozdravil trenotek, ko bode Aleksander moral zapustiti Srbijo. A kralj se ni udal in pogumno izvršil svoj korak, dobro vedoč, kaj je storil. Svojim ministrom je rekel, da je v prvi vrsti poslušal glas svojega srca in naglasil, da nesrečni zakon njegovih starišev kaže, da so nesrečni vladarski zakoni tudi nesreča za države. Srbski narod navdušeno pozdravlja pogum svojega mladega vladarja Od vseh strani prihajajo častitke, najbolje pa navdušuje častitka ruskega carja. Zadnji čas je stalni gost na dvoru v Belemgradu ruski poslanik Manzurov. Od zdaj na dalje se prične tudi stalno diplomatsko občevanje z Rusijo, ki je bilo pretrgano vsled izzivajočega obnašanja Milanovega. Srbski narod je zlasti navdušen za mladega kralja, ker hoče pomilostiti vse srbske rodoljube, ki so bili žrtve Milanove maščevalnosti. Silno strupeno pišejo proti Aleksandrovi zvezi z Drago Mašin prusofilski in židovski listi, kar pa ravno znači, da je korak Aleksandrov naredil debelo črto čez račune protislovanskih spletkarjev, v katerih službi baje stoji oče Milan in njegova klika. Rusija, ki vidno podpira stvari v Srbiji, pa je zopet pokazala sovražnikom Slovanov, da trpi le do neke meje ne čedno njihovo nastopanje, potem pa jim pokaže kaka je njena moč. V Srbiji — in enako tudi na vsem Balkanu — se odločno zasučejo stvari v drugi tir. Slovesna poroka je določena na nedeljo dne 5. t. m. Poroka bo v beligrajski katedrali, a priča bo ruski car, katerega bo zastopal poseben odposlanec.

Vojna na Kitajskem. — Kitajska vlada je prišla v škripce. Rada bi prikrila kar se je zgodilo v Pekinu, radi tega si izmišlja razne zvijače. Podkralj Li-Hung-Čang je poslanikom v Schanghaju naznanil, da kitajska vlada pošlje poslanike v Tientsin, ako velevlasti zagotové, da ne bodo prodirale proti Pekinu, marveč da bodo poslej prijazno občevale s Kitajsko. To ima namen, premotiti velevlasti, da odnehajo od svojega sklepa, mej tem pa bi se Kitajci zadostno organizovali v Pekingu in drugod. Kitajska vlada pa morda tudi radi tega obeta, da pošlje poslanike v Tientsin, ker bi se potem lahko izgovorila, da so bili mej potom pomorjeni od boksarjev in bi na ta način odpadel od vlade vsakoršen sum. Resnično je, da poslaniki v Pekinu niso pomorjeni, kar tudi poročajo razna zasebna poročila poslanikov samih. Gibanje proti tujcem v Pekinu se je pričelo 15. junija, ko je bila služba božja v katedralki Cesarske čete in boksarji so obkolili cerkev in umorili 16 misijonarjev in 200 kristijanov; 20 selov, katere so kristijani poslali naznanjat strašni dogodek, je bilo ujetih in grozno mučenih. Avstrijsko poslaništvo je bilo razdejano 22. junija. Ohranjenih je le še troje poslaništev, ki se morejo obdržati k večjemu še 14 dni. Od 16. julija vlada v Pekinu premirje, toda poslaniki se ne morejo ganiti. Vlada kitajska jim prizanaša ker upa da si ž njimi v slučaju, če bi se kitajski armadi slabo godilo, lahko zagotovi ugodne mirovne pogoje. Mejnarodne čete se najbrže zjedinijo za skupno nastopanje in so najbrž že te dni krenile proti Pekinu, vender splošno ne dopade nastopanje Nemčije. Nemški cesar je pri odhodu svojih vojakov izustil tele besede: Kadar pridete k sovražniku, znajte: ne pardona, ne ujetnikov! Borite se na način, da se še v tisoč letih ne bode upal noben Kitajec kakega Nemca pogledati po strani!“ Nemški vojaki bodo odhajali na Kitajsko čez Reko. K sklepu se poroča, da so se vzhodno od Pekina bili vroči boji mej obema bokserskima strankama ter da je stranka princa Tuana premagana, princ sam pa ubit. V pokrajinah Pečili in Fučan so izbruhnili nemiri. Bati se je najhujšega. V Pečili je bilo prvi dan pomorjenih 18 misijonarjev. Tudi drugod je nevarnost jako velika.

Obrtnija.

Posojilnice in industrija.

(Konec.)

Cela osrednja Avstrija in Nemčija imata skoro iste pridelke kot slovensko ozemlje. Tu slovenski trgovini ni ničesar iskati. Petdesetletna skušnja nas uči, da Slovenec od nemškega ozemlja le sprejema in plačuje, a ne daje ničesar. Kdor od te strani kaj pričakuje, je kriv prerok najslabše vrste. Hoče-li Slovenec kedaj prodajati svoj les, svoje poljedelske pridelke, svoje obrtniške izdelke na Nemško ali Italijansko?! Izven fakta, da so isti v osrednji Evropi skoro enake cene, bi ti ne mogli pretrpiti niti najmanjših prevoznih stroškov. Izmed slovenskih zemelj dela tu le Goriško glede južnega sadja in vina nekako izjemo.

Naši slovenski socialni ekonomi prežvekujejo prav slastno suhoparne podatke raznih dvornih svetnikov po nemških vseučiliščih o avstrijski trgovini o odnošajih s tujezemstvom. Lepe številke! — Te govore. A žalibog ne govore za nas — slovenski narod nima od tega razkošnega bogastra niti beliča. Mi služimo našim nemškim sodržavljanom le kot „Absatzgebiet“ njihove „Ueberproduction“. A kam naj prodajamo mi svoje pridelke, kje naj iščemo mi svoj „Absatzgebiet“, o tem si gospoda še ni belila glave, — to je popolnoma vprašanje druge vrste.

Ko se je l. 1897, razpravljala nagodba, z Bolgarijo v državnem zboru, so prinašali nekateri slovenski časniki kar cele slavospeve o izvozu v sorodno slovansko zemljo. Ne vem, ali je kdo vprašal: kateri kraji so deležni pri tem izvozu, koliko pa odpada na avstrijske Slovence? Jaz mislim, da še beliča ne!

Nekaj tovarničarjev za izdelano obleko in obuvalo, nekaj posestnikov kemičnih tvornic, po največ dunajski, moravski in ogerski Židje, tem polni mlada Bolgarija žepe v škodo svoji mladi slovanski obrti. Slovenci kot Avstrijci smo le gledalci razcvitajočega se avstrijskega izvoza, ki se vrši popolnoma preko naših glav in žepov. Čemu torej slavospeve stvari, ki nam ni v prid? Ali bi ne bilo modrejše razpravljati, kako in kje ustvariti in povzdigniti slovenski izvoz iz istega avstrijskega okvirja v tujezemstvo in zamorje!?

Pri morji smo, morje nam kaže pot! „Make we use of the sea“! Izkoriščajmo si morje! — kakor pravi Angež.

Mislimo vender bolj trezno! Proti obstoječi mednarodni konkurenciji, proti mogotcu malemu ni življenja. Začetek je najtežja reč, posebno ako se odpira ljudem vid na nova pota mednarodne trgovine, ko jih ne poznajo po lastni skušnji. Posebno težko bi pa bilo to razkladati našim gospodarskim izvedencem, našim doktorjem, kojih slovenski vid je popolnoma izprijen po nemški didaktiki, ki so si jo zatelebili v možgane, da je nam Slovencem iskati le v mejah avstrijske države dobička. Taki ljudje so kaj hitro pri zaključku. To ni mogoče, to je drzen up ali celo sleparija. In to je seveda vedno nov povod lačnemu želodcu sline cediti, med tem, ko se drugi mastijo pri pečenki. Pri Slovencih se vsakemu novemu podvzetju stavi tisoč zaprek: ta ne verjame, da bi šlo; drugi se norčuje; tretji, ki je srečno premodril par nemških kodeksov, svari in odsvetuje pred tujimi kraji; mali kapitalist roke križem drži in se pritožuje, da ni več zaslužka ali pa celo posluša modre svete furlanskih in nemških sosedov, ki ga skušajo zavratno izkoriščati. To je uboga slika vsega našega obrtnega gibanja.

Ne poznam osebno trgovskih razmer ne v Indiji in Kitaju, ne v Ameriki in Avstraliji, nočem biti torej sodnik o možnosti kakih odnošajev med temi kraji in slovenskim morskim obrežjem na drugi strani. Mi Slovenci smo mal, ubog narod, naša trgovina je še skoro v prazgodovinskih povojih. Bilo bi več kot smešno na toli široki podlagi voditi razprave, ki se lepo berejo, a za nas nimajo nikake praktične vrednosti. Omejujem se le na mal kotič zamorja, na povsem mali Egipt, kajti le tu sem domač v svojih zaključkih, domač kot sem bil nekdaj na rodni slovenski zemlji.

Trgovska poročila dobajajo sicer prav pridno iz Egipta v strokovne dunajske časopise. Trgovinski muzej (Handelsmuseum) izdaja na Dunaju časopis, kjer se vrstijo vsako leto enkrat letna trgovinska poročila c. in kr. konzulatov v Port-Sajdu, Aleksandriji in Kahiri (Cairo). Imajo li ta poročila res kako praktično vrednost za avstrijski izvoz (eksportacijo)? Za avstrijski izvoz za trdno osnovane tovarne z inteligentnim vodstvom vsekakor, — to se lahko priznava. Ali avstrijski izvoz je češki, moravski in nižje avstrijski izvoz — le slovenski ni. O pridelkih, ki jih ima Slovensko, ni bilo še nikdar govora v teh listih. Prav za prav tudi ni drugače mogel, kajti v resnici mi nimamo ne tovarn, ne podjetnikov v velikem slogu, imamo nekaj, a to je toli malenkostno, v svojem kotu tako mirno životari, da zares ne zasluži nobene pozornosti. — Trgovinska letna poročila iz zamorja se naslanjajo in omenjajo, kakor je navada, le izpremembe v že obstoječih trgovskih odnošajih velike industrije, za malenkosti, osobito za male posameznosti pojedinih provincij nimajo niti prostora, a ne morejo imeti niti znanja. Konzulatni oficijal, to je uradnik, ki je po navadi poklican izmed dosluženih vojaških narednikov, sestavlja ta poročila. Združuje razne podatke trgovskih komor v tujezemstvu, izpisuje in beleži prav pridno dobre — a tudi slabe — opazke raznih časopisov in dnevnikov. In konec leta, evo več ko dovolj gradiva za trgovinsko poročilo. Uradnik prične s stilizacijo, težko, obširno in umorno delo, nehvaležen posel; — kdo bi mu hotel zameriti, da nima izvirnih novih mislij, da se drži le velike industrije, — skratka, da razgreva staro kašo?

Ako bi torej hoteli čakati, da najde malenkost, ki jo mi imamo za izvoz, od te strani potrebne izpodbude,

*

bi doživeli baje prej dojenčki prihodnjega leta Metuzalemovo starost.

Obrtnijske raznoterosti.

C. kr. trgovinsko ministrstvo naznanja trgovski in obrtniški zbornici: Neka domača tvrdka je v korespondenci z nekim c. kr. konzulatom dopis naslovila na osebo uradnega vodje in ne na urad sam. Opozarja se zatorej, da se vsled adresiranja na osebo uradnega voditelja, namesto na urad sam, izgubi ne samo mnogo časa, ampak lahko tudi korespondenca sama.

Pod pokroviteljstvom angleške kraljice in princa Valeškega nameravajo meseca maja l. 1901 v Glazgovu prirediti razstavo, na kateri naj bi se razstavile med drugimi stvari naslednjih strok: 1. Surovine, kmetijstvo, rudarstvo; 2. manufakture; 3. stroji; 4. transport in promet; 5. pomorstvo, inženerstvo, in stavba ladij; 6. razsvitljava in kurjava; 7. umetnost, znanstveni instrumenti, vzgoja in omika; 8. šport; 9. ženski oddelek; 10. lepa umetnost, zgodovina škotska in arheologija. Razstavni odbor računa na to, da se bodo skoraj vse stvari, ki so sedaj v Parizu razstavljene, poslale v Glazgov. Stroški transporta niso veliki, ker je za take stvari znižan tarif Rok za zglasitev se konča pred koncem meseca avgusta t l. Ker do sedaj ni bilo čuti mnogo zanimanja med avstrijskimi podjetniki, sklenilo je c. kr. trgovinsko ministrstvo, da bo dalo nižje avstrijski trgovski in obrtniški zbornici za izvršitev razstave 10.000 kron subvencije na razpolaganje. Zglasitve kranjskih razstavnikov je poslati trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, kjer so vzorci za zglasitev na razpolaganje. Glede na navedeni rok morajo se zglasitve vsekako do 20. avgusta t. l. vposlati.

Kmetijstvo.

Izbera trt za obnovitev vinogradov.

Kdor si ogleda dozdaj napravljene nove vinograde, zasajene s cepljenimi ameriškimi trtami, opazi sicer marsikaj dobrega, pride pa tudi do neprijetnega spoznanja, da se pri izberi in pri število zasajenih vrst dostikrat ni postopalo s potrebno prevdarnostjo in izvedenostjo. Zlasti v zadnjem oziru storila se je večkrat napaka, da se je nasadilo ne samo neprikladnih, ampak tudi preveč vrst, brez pomisleka, koliko težav nastane iz tega pri obdelovanju dotičnega vinograda in pri ravnanju s pridelanim vinom. Različne vrste trt zahtevajo ne le različnih vremenskih in zemeljskih razmer, temveč tudi različen način obrezavanja in vzgoje, katerim zahtevkam se mora ustreči, da bosta rast in obrodek trt povoljna. Grozdje različnih trt tudi največ raznočasno zori, treba ga je torej posebej obirati. Le sorodne vrste, pa tudi ne vselej, kakor tudi nekoliko, pa malo drugih vrst jednači se v omenjenem oziru; največ pa se zgodi, kakor je bilo zgoraj povedano.

Ako pomislimo, kako težko je pri naših vinogradnikih odpraviti napačne in škodljive navade, in kako težko jih je na pr. naučiti boljše rezatve in vzgoje trt, tedaj mora vsak razumem človek uvideti, da je od našega vinogradnika v obče nemogoče pričakovati, da bo z raznimi trtami ravnal različno in sicer tako, kakor je naravi vsake vrste primerno. Posajene trte se v takih slučajih izgojujejo vse po istem načinu, ki je sicer eni sorti morda prikladen, a drugim gotovo ne ugaja. Nepovoljna rodovitnost, premočna ali preslaba rast lesa itd. so nasledki takega ravnanja, ki pa se dostikrat toda povsem neopravičeno pripisuje sorti in pa cepitvi. Neuspeha je seveda dostikrat kriva tudi dotičnemu kraju neprikladna vrsta trte, toda glavni nedostatek je pa le nepravilno ravnanje s trto.

Trgatev ob različnem času zorečih in proti gnjilobi nejednako odpornih sort je obtežena; v tem, ko je eno vrsto trt radi naprešnje zoritve in nagnjenja do gintja že treba zbirati, še druge niso dovolj dozorele in trgatev se mora pretrgati. Navadno si ljudje tega truda ne prizadenejo in potrgajo vse grozdje, ko je le en del tistega dozorel in začel gniti. Tako je na pr. z vinogradi, v katerih raste belina poleg šipona (mozlavine); belina začne gniti, v tem ko šipon še davno ni zrel za trgatev. Ali vkljub temu prične se s trgatvijo in potrga se vse, da se le več nabere. Tako pa se le dobi mošt, ki ima v sebi le malo sladkorja, pač pa veliko kisline, ki torej nikakor ni tako dober, kakor bi se mogel v dotični legi pridelati.

Vinograd, zasajen z večjim številom trtnih vrst, bo dajal zalogo raznih vin, ki pa se morejo čista ohraniti le tedaj, ako je njih množina dovolj velika; iz malih vinogradov pa to radi premale množine ne bo mogoče in moralo se bo ali že ob trgatvi ali pozneje vse skupaj dejati. S tem pa zabredemo zopet v staro napako mešanega nasada, kateri ne daje nikdar boljših vin določnega svojstva.

Vinogradnik ima v prvem slučaju sicer zanimivo zalogo raznih vin, toda zaradi velike razlike v njihovih svojstvih, te zaloge vsaj lahko in za dobro ceno ne bo prodal. Sicer utegne kdo uporekati, češ, kdor ima raznovrstnega blaga, more vsakomur postreči, ali pri vinski kupčiji na debelo ni temu tako, in le tisti vinogradnik bo vinotržcem in krčmarjem lahko prodajal vino, ki ima od ene ali od dveh, znabiti še od treh sort veliko zalogo vina različne kvalitete. (Konec prih.)

Poučni in zabavni del.

Čarovnik.

Historičen roman.

Ruski spisal grof E. A. Salias.

(Dalje.)

Samo jedenkrat se je zbudil iz svoje odrvenelosti in se glasno nasmejal, opazuje to divje sodišče . . . To minuto pristopil je bliže k mizi Norič in ž njim neka drhteča, prestrašena stara ženica . . .

Alež ni toliko razumel, kolikor slutil, kakšno ulogo igra ta ženska v tej neumni, toda zlobni šaloigri . . .

Potem, ali takoj ali po dolgih razpravljanjih — Alež ni pomnil — so ga prosili podpisati nekako listino. Ta papir položil je na mizo predenj starec v zlatu in v regalijah, drugi uradnik molel mu je pero, kazaje nekaj s prstom . . .

Ta trenutek segel je Alež hipoma po papirju, ga zgrabil, zmečkal, in ga z vso močjo vrgel starcu v obraz. Vsi so poskakali iz sedežev . . .

„Zlodeji . . . Nesramneži!“ zavpil je Alež izven sebe in tako glasno, da je odmevalo po domu, in se čulo na dvorišče. In ti nizka padla nesramnica . . . omožila si se s starcem, da bi . . . Ti meniš, da podpišem listino, katera pokriva s sramoto ranjko mojo mater. Jaz naj bi postal posredovalec vaših spletkarij nad pokojnico . . . Oh vi zlodeji! Podli, nesramni ljudje . . . Jaz sem grof Zarubovski bil, in vekomaj kot tak ostanem“.

Med tem ko je Alež tako kričal, slabel je glas vedno bolj in padal . . . In naposled je vse izginilo izpred njegovih očij . . . Omedlel je . . .

Ko se je mladi človek zavedel, bil je z nova v svoji sobi in v postelji in zopet je dobri Nemec imel ž njim opraviti.

Takrat je Alež brž okreval . . . Ali čutil se je nekako okornega, kakor da je bil deset let starši. Vse je v njem nekako pregorelo, kakor v žrjavici muk, in za to mu je postalo mirnejše v duši.

Čez nekaj dnij objavil je dobri Nemec, videč, da se je oni dovolj pomiril, Aležu, da mu je grofinja velela, z nova predložiti „mlademu Noriču“, in to zadnjikrat, one pogoje, katere ni vsprejel od uradnika.

„Vsprejmite jih, mladi in nesrečen moj prijatelj“, dodal je Nemec s solzenimi očm.. Močnejšemu se ni možno zoperstavljati. To je uže nekak samomor. Vsprejmite te pogoje sicer ste izgubljeni . . .

„Kakšne? Katere“? odgovoril je najivno in celo začujeno Alež. „Jaz se ne spominjam . . . Ničesar ne pomnim“.

Nemec, čudeč se tudi, pravil je Aležu. da mu grof predlaga naj se imenuje Norič a ne Zarubovski, za kar mu vsako leto izplača šest tisoč rubljev, ter da se mora takoj odpotovati iz Rusije in se naseliti v tujini, samo v Nemčiji ne, kjer je vsem dobro znan grof Gregor Aleksjejevič in tudi on sam.

„Nikdar!“ odzval se je tiho Alež, ali z britkim smehom. Nikoli se ne udam, ter uskrunim spomin moje matere. Moje privoljenje kazalo bi, da jo tudi jaz dolžim padlega prestopka. Nikoli“!

„Ali pa veste, kaj vam potem grozi“?

„Nič! Revež ostanem, no kaj to . . . Odpotujem takoj na Ren, k mili sestri, priskrbim si delo in bodem tam živel, dasi revno, no vsekakor s svojim imenom“.

„Ne. Vas pod imenom grofa Zarubovskega iz Rusije ne puste“.

„Saj me menda ne zapro v to sobo in zastražijo, da bi jim ne ušel!“ nasmehnil se je Alež.

„Ne. Mnogo hujše . . .“

„Kaj potem? Govorite . . . Ali me pošljejo v Sibirijo“?

„Ne. Zaprli vas bodo v ječo, v trdnjavo . . .“

„Kaka neumnost!“

„To je resnica, moj ubogi prijatelj“.

„Kaj pa postave? Pravica? Sodnija?“

„Na to ima uže grof dovoljenje. Ukaz višje oblasti!“ vskliknil je Nemec, hipoma ves v solzah objemajoč mladega svojega prijatelja.

Alež je umolknil in upal v polunezavestno stanje. Bil je poražen kakor od groma.

Teden dnij pozneje odpeljali so na vozu, zastraženem s štirimi konjiki z dvorišča grofa Zarubovskega palač, Noričevega sina, pod imenom Aleža Noriča. Častnik je sedel v vozu poleg jetnika.

Kaj, da je zakrivil oni — častnik seveda ni mogel vedeti, kajti tega ni mogel nihče povedati in dokazati.

Častniku bilo je zaukazalo viši oblastvo vzeti gospoda Noriča in ga pod strogo odgovornostjo izročiti trdnjavi.

XIX.

Sredi mnogoljudnega mesta z ozkimi, krivimi ulicami, no bolj ali menj snažnimi, priklopilo se je na jedni iz okrajim, osamelo predmestje, kakor grdo in zvito vranje gnezdo sredi svežih zelenih vej. Z jedne strani ga obdajajo zeleni bregovi Zene, ki vali mimo čiste valove sinjih vod; z druge — kraljeva palača Luor; s tretje — zelene še neobdelane poljane; s četrte — bulvar, dotikajoč se grozne in velikanske zgradbe, kojo sovraži vse prebivalstvo. Visoke kamenitne stene stolpi in bastigoni, zobčasti in z ostrimi konci.

A zadi za tem kamenitnim trdnjavinim zidom je velikansko poslopje. To nesnažno gnezdo — predmestje sv. Antona — napolnjeno je z beraškim, sestradanim ljudstvom, katero kakor od Boga prokleto Kajnovo pleme, zbuja v vseh gnjus in strah, a samo se boji vseh in sovraži globoko vsakega prebivalca drugih predmestij in kvartalov.

Meseca prosinca stala je v lopi male cerkve ob času, ko so ljudje odhajali od večernic, na granitnih stopnicah, nepremakljiva kakor statuva, dovolj velika ženska. Po obleki bi se mogla prištevati priprosti meščanski predmestji sv. Antona, ali vsekakor se je od večine mimoidočih žensk odlikovala s snažnim svojim oblačilom, in z zgostim črnim pajčalonom, zakrivajočim jej obraz. Ako je bila po obleki navadna predmestna prebivalka, vender je ta pajčalon in beleče se za njim, čisto, belo lice govorilo nekaj drugega. Mala, bela ročica, držeča okoli ram vrženo adro, vitka rast celega telesa, in celo vso nekako ponosno držanje, — izdalo je to žensko in primoralo nekaterih radovednic pristalno ozreti se v to „damo“, stoječo povrh liki kip. Pustila je mimo sebe vseh, premerila vsakega od glave do pet, kakor da je koga iskala. In njene oči so se jako lesketale skozi mrežo gostega pajčalona.

Naposled je prišla iz cerkve črno in lepo oblečena gospa, tudi z lahkim pajčalonom čez lice, ki je jedva skrival nenavadno zal obraz. Iz cerkve prišla je plaho, z lahnimi koraki ter se ozirala ob straneh. Pri njenem pojavu se je mirno stoječa ženska nalahno zganila, no znova zamrla ter pazno ogledovala gredočo in bližajočo se jej tujko.

Takoj pa je prišel za to gospo mlad in imeniten častnik kraljevomuškatirskega polka. Jedino on se je lesketal v svoji obleki sredi borne tolpe prebivslcev predmestja. Bilo je očividno, da on tu ni domač, ia da si je Bog si ga vedi čemu, zablodil v to predmestje. Mimoidoči farani so ga ogledovali, in mlajši so kar zijali in se čudili njegovi obleki.

Častnik je došel hitečo krasotico in jej ponudil roko, da bi jo spremil sredi borne tolpe čez ozko ulico. Mlada ženska se je zmedla in plaho odklonila ponudbo. No oni jo je zasledoval, se jej prilizoval, in tako sta tiho odšla od cerkve.

Stoječa v lopi ženska premerila je oba z blestečim pogledom, potem dolgo zrla za njima, dokler se nista skrila za vogel. In še le potem se je zganila ter zapustila poslednjo cerkev. Ko je stopila z kamenitnih stopnjic in tiho korakala sredi male ulice, prišel jej je naproti izza vogla z nova isti muškatir.

„Nu, kaj“? izpregovoril je oni, grede jej naproti s smehom.

„Čestitam . . . je krasotica . . .“ odvrnila je ta.

„Mila Ivana, pridušim se ti, da razun tebe ne poznam ni jedne ženske krasnejše od nje“.

„Prilizovalec ali lažnjivec“, odvrnila je smeje se mlada ženska. „Povej raje kakšne so vaše razmere“?

„Ničesar . . . hvala Bogu. Vse gre gladko“.

„Pa vender ti ni dovolila, da bi jo smel spremiti“.

„Le potrpi“! nasmehnil se je častnik. „V nekoliko dneh bo že bolj voljna“.

„Tako, tako . . . Zapomni si to! Jaz časa ne morem tratiti“, dejala je nekoliko bolj suho in s šegavim glasom mlada ženska. „Treba je spešiti . . . čas je drag! . . .“ nadaljevala je, ne oziraje se na častnika, vštric nje korakajočega. Ti lenariš, hodiš Bog ve kje, uganjaš neumnosti, a čas beži“.

„Rotim te! . . . vskliknil je glasno častnik. Sicer pa zakaj bi se rotil . . . Kdo je pač še kedaj prepričal v čemer koli vašo svetlost . . .“

„Ti si ob pamet! . . . Tukaj! Lahko me pripraviš s tem naslovom v kakoršne si bodi sitnosti“! šepnila je ženska, zroča okrog sebe.

„Ej! Te so vse neumne in gluhe“, ozrl se je častnik po ženicah, ki so korakale ne daleč. „Da in čemu mi je to le? Če napadejo možje — izvlečem sabljo.

„Sem jako hvaležna . . . A potem pride stvar v javnost pred sodnijo in jamelo me izpraševati: kako zakaj in čemu sem prišla v to gnezdo. Kakor istinit fantalin štirinajstih let! Nu, do svidanja! . . . Zvečer se vidiva? . . .“

In to minuto, ko se je častnik poslavljal in menil oditi v nasprotno stran od svoje spremljevalke, vprašala je hipoma ta:

„A kako jej je ime“?

„Lorenca“.

„To se pravi po naše Lorentina“?

„Da“.

In razšla sta se vsak v svojo stran.

Ko je mlada ženska prekoračila nekaj tesnih in strašno neznažnih ulic, krenila je v stransko ulico, na čije koncu se je nahajal lesen plot in še nepozidan prostor. Tu je pospešila korake, in zroča okoli sebe, obstala pred velikimi železnimi durmi in potrkala z obročem. Iz okna nad vratmi pomolela je razmršeno in osivelo glavo starka, najmanj osemdeset let stara. Mlada ženska je dvignila glavo in se oglasila:

„Jaz sem Matilda“.

„Gospa Reni“?

„Kaj pak, Matilda . . . Uže po glasu me več ne poznate“.

„Že grem, že“? odvrnila je poluslepa starka. Ali kakor je bilo videti, nehale so jej noge služiti, kajti vrata so se še le čez minuto, če ne pozneje, odprla.

„Kdo je prišel danes“? vprašala je gredoč mlada ženska.

„Trije, gospa: Kanar, doktor in Roza“.

(Dalje sledi.)

Izvirni dopis.

Iz Zeleznikov, 25. julija. (Raznoterosti). Naj pride „Novicam“ enkrat zopet kratek dopis od tod! V teku let človek res marsikaj doživi, na kar se včasih z nekakim zanimanjem nazaj ozira, ali pa primerja z novimi razmerami. Koliko se je na pr. v naših krajih spremenilo le glede občil. Tovorenje je bilo nekdaj v naši okolici sploh v navadi. Pisalec teh vrstic se iz otroških let spominja, da so bili Železniki in Kropa v tesni kupčijski zvezi. V Kropi so napravljali v obeh fužinah mnogo železa, katerega ondi zaradi tega (ker so tam izdelovali le bolj takozvano „drobnino“, t. j. razne male žbice za podkovanje obutale, konjake in nebroj drugih takih drobnih kovanih reči, in so za to potrebovali fino koroško in štajersko železo) uporabljati niso utrpeli, ker se je dal pokovati le v večje žaklje. Tako so pa nasprotno izdelovali v Železnikih; zato so jim Kropenčanji prodajali železo; zlasti cajne ondotnega izdelka. Vse to pa so prenašali največ Dražgošani na tovorih iz Krope čez hrib v Železnike. — Tudi v bližnji Jelovici so kopali nekdaj rudarji iz okolice mnogo fine rude; — tudi to so po večjem Dražgošani znosili na tovorih v malih ozkih vrečicah (žakeljčkih) v Železnike. Po 2—3 cente take robe je prinesel en konj. To je zdaj čisto prenehalo; — le kar nas je starejših, se tega še spominjamo.

Kedaj se je gradila cesta od Škofje Loke do Železnikov, pisalcu teh vrstic ni znano. Cesta naprej od Želez-

nikov do Sorice pa se je naredila še le okoli l. 1825. (Do pičice natanko mi leto ni znano, vender mislim, da se za veliko ne motim). Poprej se je promet med Železniki in sosednim Primorjem, oziroma Tolminsko dolino zvrševal tudi le po tovorenju; ali pa so prenašali dotično robo samotež, t. j. na krošnjah ali pa v velikih jerbasih. Tovorni pot je šel iz Železnikov v podnožju „Krasa“ (tudi naš kraj ima svoj Kras), naprej za jezam zgornje fužine, mem Petrača, čez Jesenovec; ondi se je pospel na zmerno višavo, šel mimo Marijine kapelice v Suši, ondi se spustil zopet polagoma v ravnino, vodil skozi Zalilog, naprej po dolini proti „Podroštu“, *) po zadnji Sori, čez „Poklon“, in poslednjič čez „Petrovo brdo“ na Goriško. (Sledovi tega tovornega pota zlasti od Železnikov do Suše so še zdaj zaznati). Dokler so spadali Železniki v duhovskem oziru pod Oglej in pozneje pod Gorico, so dohajali od tam o cerkvenih vizitacijah mlg. nadpastirji po ravno naznačenim tovornem potu ali jahanje, ali pa le peš. (Tudi gg. dušne pastirje dobival je naš kraj od tam, ki so bili mnogokrat slovenščine le za silo zmožni, ter se je polagoma tu priučevali). — Kar zadene cestna občila v sosedni Tolminski dolini, je bilo ondi do zadnjih let sila slabo. Od Podbrda do Hudejužine, kakih dobrih dve uri dalje, je šla steza za peš potnike in tovornike po prodih, ali bolje reči: po strugi rečice Bače. Čez vodo so bile za pešce postavljene popolnoma priproste brvi. O nalivih pa, kadar je hudourna Bača narastla, ni zamogel nihče naprej in promet zastal je popolnoma. Še le zadnja leta zo začeli graditi novo cesto v presledkih od Tolmina proti Podbrdu, in mislih živo tudi na to, speljati jo do vrh Petrovega, t. j. do meje Kranjske dežele. (Ako se prav spominjamo, je zlasti visokorodni gospod baron Andrej Winkler kot nekdanji c. kr. okrajni glavar v Tolminu veliko deloval za to). Cesta do Podbrda je bila vkljub temu, da jim je hudourna Bača pri tem delu baje mnogo nagajala, vender pred malimi leti dokončana. Gradila se je cesta celo že tudi naprej od Podbrda proti Petrovemu brdu, tedaj za zvezo s Kranjsko; ali to delo je bilo zastalo, in v tej smeri bilo bi tudi popolnoma opušeno. Pač pa so se zdelali načrti za nadaljevanje ceste od Podbrda naprej proti Kranjski meji, ki naj bi bila speljana po nasprotni solnčni strani. In letos se je pričela gradnja ceste od Podbrda naprej proti naši meji resno nadaljevati.

Glede cestne zveze od tod naprej v Sorico in proti Goriški meji sem omenjal že, da se je vravnala okoli l. 1825. Pod „Roštam“ jela se je po serpentinah pospenjati proti Sorici; stari tovorni pot pa je šel, kakor sem že omenjal, po zadnji Sori, čez „Poklon“ in konečno čez Petrovo brdo. (Imenovani vrh je vodna meja med Črnim in Jadranskim morjem). Precej let poteklo je že od tega, kar si je bil osnoval posestnik Anton Zgaga, vulgo Póhman (Bachmann), ki je zadnji mejaš Kranjske dežele na oni strani, in katerega posestvo je tik pod Petrovim brdom, nekaki svoj lastni pot (kolovoz), ki se ogiblje kanca čez „Poklon“, ter pelje čisto ravno noter dol do „Podrošta“. Dolga je ta pot dobri dve uri, in — če se ne motim — dali so mu nekateri tudi ime: Pohmanova cesta. Po tem potu se vozi do zdaj tudi vse blago, ki pride od Ljubljane, Škofje Loke, Železnikov itd., ter je namenjeno za v Primorje. — Čulo se je, da se je bil začel zlasti zadnja leta zanimati za cesto skoz Tolminsko dolino in do vrh Petrovega brda c. kr. vojaški erar. Kar neutegamo pa se je oživila zadeva te ceste, ter zanimanje za njo tudi od naše Kranjske strani. Pred dobrimi 14 dnevi je bil odposlan jako spretni inženir baje po naročilu iz Dunaja od visoke c. kr. deželne vlade Kranjske na lice mesta, ki je primeril in prestudiral baje na podlagi dosedanjega Pohmanovega pota (kolovoza) nadaljevanje okrajne ceste od Podrošta naprej do vrh Petrovega brda, t. j. do meje naše dežele, kjer si bosta ona in Primorska potom ceste posegli v roke. Tako tedaj kaže, da dobite sosednji deželi v zelo kratkem času novo zvezo, vojni erar pa po svoji strani novi pot, po katerem bi zamogel za čas kake potrebe premikovati svoje bojne čete sem ali tja. Ožina med Jesenovcem in Zalilogom, zlasti pa okolica cerkvice v Suši bi bila o potrebi za kake utrdbe še bolj priležna in znamenita, kakor ste na pr. oni Naborjeta ali pa predila. Temu lahko pritrdi vsak, ki pozna tukajšno krajno lego. — Na ta način se bo tudi Ljubljana zvezala z novo bohinjsko železnico. — O železnici sami bi se dalo morebiti tudi kaj zapisati; ker naj vender rajše izostane. Le eno rečemo: Kako se bo speljala ona po Tolminski dolini, in kako naj se bo branila ondotnih hudournikov, to naj bo skrb onih, ki jo bodo gradirali in vzdržavali. J. L.

*) »Podrošt« se izvaja iz nemške besede rasten = ausrasten, kjer so Soričani navadno počivali, preden so šli proti domu v breg. Pisalec.

Novice.

— **Osebne vesti.** Deželnovladni svetnik in referent dež šolskega sveta gosp. Josip Merk je šel v pokoj in je dobil tem povodom naslov dvornega svetnika. — Suplent v Kranju, gosp. dr Valentin Kušar je imenovan profesorjem na učiteljišču v Kopru. — Vladni koncipist gosp. Oton Merk je dodeljen okrajnemu glavarstvu v Črnomlju v službovanje, konceptni praktikant gosp. Pavel Svetec pa okrajnemu glavarstvu v Postojni. — Evidenčna geometra pri tehničnem oddelku za agrarske operacije gg. Ivan Presel in Ferdinand Čermak sta imenovana za višja evidenčna geometra. — Kontrolor mestne blagajne ljubljanske gosp. Veličan Fink je imenovan blagajnikom. — Višji davčni nadzornik v Novem mestu gosp. Henrik Kittag je premeščen k davčni administraciji v Ljubljano. — Finančni komisar v Ljubljani gospod Anton Janežič pride k pristojbinskemu uradu. — Davkar v Krškem gosp. J. Oblak pride k davčni administraciji v Ljubljano, od tu pa pride davkar gosp. Fr. Zupan v Krško. — Absolvirani pravnik gospod Fran Windischer je imenovan konceptnim praktikantom pri finančnem ravnateljstvu. — Zdravnik v Cerknem gosp. dr. Josip Skočir je imenovan okrožnim zdravnikom v Žužemberku.

— **Promocije.** Zadnji teden so bili promovirani gg.: sodni avskultant Fr. Šumer v Ljubljani, Ščitomir Dolenc, poštni konceptni praktikant v Trstu.

— **Sub auspiciis imperatoris** bo na graškem vseučilišču promoviran doktorjem filozofije profesor na ljubljanskem učiteljišču gosp. Fran Ilešič.

— **Potrjen zakon.** Cesar je potrdil v deželnem zboru kranjskem sprejeti zakon o preložitvi okrajne ceste Rateče-Št. Janž.

— **Družba sv. Cirila in Metoda** je imela v sredo dne 1 avgusta svojo veliko skupščino v Radovljici. Poročilo priobčimo v prihodnji številki.

— **Sestanek slovenskih in hrvatskih abiturijentov v Zagrebu** se ni izvršil popolnoma, kar je to policija zabranila. Te hrvatske razmere, ki so posledica madjarskega gospodstva, so že postale prav podobne azijatskim.

— **Otvoritev češke koče na Grintovcu** se je izvršila 26. julija prav sijajno. Udeležencev je bilo nad 200, mej njimi kacih 80 dam in gospodov s Češkega, vrh tega pa jako mnogo domačega ljudstva.

— **Zgodovina domačega pešpolka.** Poveljstvo 17. pešpolka je dalo sestaviti pregledno zgodovinsko razpravo dogodkov domačega polka od njega ustanovitve pa do sedanjega časa in namerava to zanimivo delo izdati v tisku, ako se oglasi dovolj naročnikov. Kdor želi dobiti to knjigo, naj to do konca avgusta naznani pisarni bataljonskega kadra 17. pešpolka v Ljubljani.

— **Trgovska šola v Ljubljani** je imela lani 207 učencev in sicer v gremijalni šoli 102, v zasebni šoli pa 105. Mej temi je bilo 110 Slovencev, 47 Hrvatov in Srbov, 37 Nemcev, 23 Lahov, 2 Čeha, 1 Francoz in 1 Turk.

— **Slovenska maša** je bila minolo nedeljo zjutraj v trnovski fari v Ljubljani.

— **Občinske volitve v Vipavi** je deželna vlada zopet, torej že tretjič, ovrgla.

— **Shod volicev v Novem mestu** bo v soboto 4. t. m. popoludne. Na shodu bo poslanec Šuklje govoril o političnem položaju.

— **Dolenjska železnica** ima od novega leta skoro za 500 gld. na vsak kilometer manj dohodkov, kakor lani. To je jako občuten izpadek.

— **Bohinjska železnica.** Kakor smo že poročali, se je te dni končala revizija proge projektovane bohinjske železnice. Ta bo najdaljša mej vsemi črtami, ki bodo tvorile drugo železniško zvezo s Trstom. Dolga bo čez 90 kilometrov.

— **Biskup Strossmayer** je deputaciji, ki ga je prišla vabit na Slomškovo slavnost, s trpkimi besedami omenjal, kako se je na Slatini napravila nemška občina. Dejal je, da zahaja že nad 30 let na Slatino, da pa je letos prišel gotovo zadnjikrat.

— **Slavnost „Celjskega Sokola“.** Z velikim zadoščenjem naznanjajo nemški listi, da je graško namestništvo odbilo pritožbo celjskega Sokola, zoper odredbo, s katero se je Sokolu prikrajšala pristoječa mu pravica svobodnega društvenega nastopa. Živela avstrijska pravica!

— **„Zaveza jugoslovanskih učiteljskih društev“** vabi k XII. skupščini, ki bode dne 8. in 9. vel. srpana 1900. l. v Mariboru. Vzpored: I. V sredo, dne 8. vel. srpana: 1. Ob 4. uri popoldne: Seja upravnega odbora v „Narodnem domu“. 2. Ob 8. uri zvečer: Seja delegacij v „Narodnem domu“. Za delegacije so dosedaj zglašeni ti-le predlogi Pedagoškega društva v Krškem: 1. Zaveza naj posreduje, da se na Koroškem ustanovi vsaj eno slovensko učiteljsko društvo, n. pr. za celovško okolico. 2. Zaveza naj priredi prej ko prej glavno skupščino Zaveze v Celovcu. 3. Zaveza naj s pomočjo slovenskih rodoljubov širi svoje liste in drugo slovensko slovstvo brezplačno med slovenskim učiteljstvom na Koroškem. II. V četrtek, dne 9. vel. srpana: 1. Ob 8. uri zjutraj: Občni zbor društva „Jubilejska pomoč“ v „Narodnem domu“. 2. Seje odsekov, ako jih določijo delegacije v „Narodnem domu“. 3. Ob 10. uri dopoldne glavno zborovanje v „Narodnem domu“ po vzporedu, ki ga določijo delegacije. 4. Ob 1. uri popoldne: Banket v veliki dvorani „Narodnega doma“. 5. Ob 8. uri zvečer: Zabavni večer s plesom v „Narodnem domu“. (Vabilo in vzpored se natisne posebe. — Vsaka seja se začne točno ob določeni uri). Za glavno zborovanje sta zglašeni ti-le razpravi: 1. „Slomšek kot pedagog“. Govori ravnatelj H. Schreiner. 2. „Kako naj se javi naša stanovska dolžnost?“ Poročevalec nadučitelj Vekoslav Strmšek.

— **Slovensko športno društvo** se je ustanovilo v Mariboru.

— **O imenovanju graškega višjega državnega pravdnika** so prišle v javnost prav zanimive podrobnosti. Slovenski poslanci so za to mesto priporočali tri uradnike nemškega mišljenja, sodnega predsednika v Celju Wurmserja sodnega podpredsednika v Ljubljani Pajka in državnega pravdnika v Ljubljani Trenza. Imenovan pa je bil slovenščine nezmožni dr. Riegler. To so provzročili nemški birokratje. Višjesodni predsednik grof Gleispach se je postavil na stališče, da mora višji državni pravdnik biti Nemec, in da ne sme znati slovenski. Neki sekcijski šef pa se je izrazil, da je nesramno in arogantno, če Slovenci zahtevajo, naj bo slovenskega jezika zmožen višji drž. pravdnik. Če se pomisli, da ima višji drž. pravdnik več slovenskih kakor nemških aktov rešiti, se šele spozna pravi pomen tega stališča.

— **Demonstrativno žalovanje.** Umor laškega kralja je dal primorskim Lahom dobro došel povod, da pod krinko žalovanja vprizarja najnesramnejše iredentovske demonstracije. Te demonstracije pa so kronali tržaški državni poslanci, ki so poslali v Rim v tako veleizdajstvenem duhu sestavljeno brzojavko, da je bila ta inhibirana in konfiscirana. Ali je naša država že tako daleč padla, da mora mirno prenašati celo take nesramnosti!

— **Umrl** je v Kranju posestnik gosp. Valentin Prevc, nekoč župan v Kamniku in dež. poslanec v starosti 74 let.

— **Starinske najdbe.** Minoli teden so izkopali v „Lajhu“ pri Kranju tri grobe, v katerih so našli raznovrstnih starin.

— **Maščevanje.** Krojaški vajenec M. Erdelac je bil v Ljubljani ukradel svojemu gospodarju nekaj denarja in je bil zato 4 dni zaprt. Njegov gospodar ga je povrh še dvakrat zverinsko pretepel. Fant se je hotel za to maščevati in je ponoči užgal drvarnico. Na srečo so ogenj hitro zapazili in ga udušili, sicer bi bila nastala lahko velika nesreča.

— **Nesreča pri vojaški vaji.** Ko je dne 27. m. m. fem. Succovaty inspiciral vojaštvo v Celovcu, padel je stotnik Hausner s konja. Preko njega je zdirjala cela eskadrona. Kanonir je bil smrtnonevarno poškodovan.

— **Ponarejen denar.** Glasom svarila, ki ga je obelodanilo celjsko glavarstvo, kroži v tem okraju nekaj ponarejenega denarja. Meseca marca se je dobilo 22 komadov tacega denarja.

— **Dva sprevodnika** padla sta z vlaka in to 25. m. m. med postajama Gor. Ležeče in Divače. Jeden ni bil nič poškodovan, drugi pa prav nevarno.

— **Povožena** je bila mej Litijo in Savo delavka Marija Hukon. Vlak jo je strašno razmesaril.

— **V blejskem jezeru** je utonil natakar Adolf Haas, doma iz Budjejevic na Češkem.

— **V Bukovju pri Postojni** je strela ubila posestnika Frana Moharja, njegovega brata Antona Moharja pa je nevarno ranila.

— **Toča** je 22. t. m. pobila v Zgornjem in Spodnjem Lošnju pri Srednji vasi. Škoda se ceni na 6000 K.

— **Utonila** sta posestnika sin Ivan Cerkovnik v Bohinjskem jezeru in premogar Josip Dergan, doma iz Aržiš pri Litiji. v Savi blizu Hrastnika.

— **Velik požar.** Dne 20. julija je v Dobrepoljah v vasi Malavas nastal požar. Zgorelo je 5 hiš z vsemi gospodarskimi poslopji vred. Škode je 2400 gld.

— **Kako nezdrav je premogov dim.** Baš v tem poletnem času utegne naše čitatelje zanimati razpravica o škodljivosti premogove kurjave po velikih mestih. Največji vzrok temu, da je zrak po velikih mestih toliko slabši, kakor na deželi, kjer je zdrav in čist, leži pač v premogovi kurjavi, s katero se pečajo v mestih. Žganje kamenega oglja je v mnogem oziru zelo nezdravo. Prvič se porabi s tem za naše življenje neobhodno potrebni kisik, potem napolnjuje zrak z zoprno oglenovo kislino in oglenov plin, kateri je za človeška pljuča pravi strup. K temu se pridružijo še tudi na milijone broječi drobni in kakor steklo ojstri delci nesežganega premoga in fini pepelni prah, ki se vleže v zrak, katerega sopemo v svoja pljuča, in ki nam omaže perilo in bivališča. Naravnost ogromne so množice škodljivih plinov, katera provzroča sežiganje premoga po velikih mestih. V Novem Jorku n. pr. se ceni poraba premoga na 6.000 000 ton (tona 10 met. stotov) na leto, za užganje te množine premoga je treba 16,000.000 ton kisika, a sežiganje te množine premoga napravi 22,000.000 ton oglove kisline, katera kvari mestni zrak leto za letom. Iz teh številk se zamore soditi, kako potrebno bi bilo, da se v mestih nadomesti premog z drugo zdravejšo kurjavo.

— **Rešilnice za pijance.** Nižjeavstrijski deželni zbor je sklenil, da se naj sprejemajo pijanci v dvoru Prandhof pri Mühldorfu. Siromaki se sprejemajo brezplačno, imoviti plačajo vsak dan 3 K. Bolna oseba mora biti pripravljena lastnoveljno vstopiti. Sprejemajo se samo takšni pijanci, ki niso hudodelniki in se še morejo ozdraviti. Pri sprejemanju se taka oseba natančno preišče. Denarja, tobaka in alkoholiške stvari ne sme imeti. Tudi tisti, ki bolnike obiščejo, ne smejo imeti kaj takšnega pri sebi. Tri tedne sploh ne sme sprejemati posetov. Kot lečilnih sredstev se poslužujejo vzdržka pijač in tobaka; nravno nabožna vzgoja, lečenje z vodo, primerno delo, močnata hrana, branje, telovadba. Za hrano se daje: k zajutreku 0·3 *l* mleka, žemlja, juha s kruhom: za obed 0·3 *l* juhe, 10 *dkg* govedine s prikuho; za večerjo mlečna in močnata jed, enkrat v tednu 10·5 *dkg* mesa s sočivjem, v nedeljo in praznik opoldne juha, pečenka, močnik, zvečer svinjina. Kruha do sitega. Dvakrat mesečno kopel. Spat se hodi po letu ob 9. uri zvečer, vstaja se po letu ob 6. uri, po zimi pa ob 7. uri. Zdravljenje traja najmanj 6 mesecev.

— **Nesreča na morju.** Ladja „Embleton“ je iz Angleške potovala na Novi Seland. V irskem tesnecu je na njo naletel parobrod „Campania“, kateri je prihajal iz Novega Jorka proti Liverpolu. „Embleton“ je kmalu utonil in ž njim 10 mož osobja, med katerimi je bil tudi kapiten. V luki Belfast sta vsled goste megle trčila dva parnika, prevažajoča popotnike. Pet oseb je bilo ubitih in okoli 50 ranjenih. Parnika sta oba poškodovana.

— **Jedro naše zemlje** je po splošnem mnenju goreče tekoča žlindra ali tudi goreči plin. To bi utegnilo slediti iz dejstva, ker postaja vročina v velikih globočinah čimdalje večja. Ako bi se torej vročina proti središču množila, morala bi dospeti do tolikega viška, da bi se morala v tej vročini vsaka snov zemlje v hipu spremeniti v ogenj ali celo v goreči plin. Večina zemske oble je potemtakem že samo tekoče ognjeno jedro. Temu nasproti pa je baje dokazal neki Anglež, da je jedro zemlje iz neke snovi, ki je dvakrat gostejši, toraj težji kakor jeklo. Svoja izvajanja temelji na geološke račune, katere ponavljati bi ne bilo hasnjivo za večino naših čitateljev, radi tega se zadovoljimo z mislijo, da jedro zemlje ni več ognjeno tekoče, kakor je bilo še včeraj, marveč da je že tako trdo kakor najtrše jeklo.

— **Vzgledna šola.** V Chikagu se je začela staviti normalna šola, ki bode nemara po vsem svetu iskala zaman enake. Stavila se bode na stroške gospe Emmons Blaineove, ki je zanjo darovala 600 000 dolarjev. Vsako leto pa se izplača šoli še 95.000 dolarjev za vzdržavanje. Načrt je napravil slavnoznani arhitekt Gamble. Trinadstropna zgradba bo imela 43 sob in 417 stopnic. Postavljena bode iz samega kamna. Prizemno bode kopališče, garderoba, umivalnica, shramba za bicikle in stroje. V prvem nadstropju bode velika zborovalna dvorana, telovadnica, sobe za poučevanje v rokodelstvih, otroški vrtec, laboratorij, prostor za igre, šolski razredi, prejemne in uradne sobe ravnatelja in učiteljev. V drugem nadstropju bode muzej, galerija, zborovalnica, telovadnica, šolski razredi in laboratorij. V tretjem nadstropju bodo umetniške zbirke, prostori za godbo, jedilnica, soba za sluge, delavnice in razredi. V šoli se bodo učile vse vede, v katere naj dobi vpogled pravi učitelj. Imenovala se bode po dobrodelni svoji utemeljiteljici.

— **Strašno maščevanje** je hotel na Angleškem zvršiti na Yorkshire železnici neki kurjač železniškega stroja proti vodji stroja, ker ga je vodja ovadil radi zanemarjenja službe. Kurjač je udaril v nekem predoru vodjo po glavi in ga hotel zmašiti v stroj. K sreči je bil takoj za predorom kolodvor, kjer so preprečili strašno dejanje.

— **Jubilej Henrika Sienkiwiecza.** Prihodnjo jesen slavi poljski pisatelj Sienkiewicz petindvajsetletnico svojega pisateljevanja. Tem povodom poklonijo Sienkiewiczevi častilci jubilarju plemiško posestvo Oblegorek z lepim dvorcem in parkom kot dar poljskega naroda. Oblegorek v Kielcih na ruskem Poljskem je bil last Sienkiewiczevih starišev, a vsled denarnih neprilik so ga morali prodati. Na tem posestvu je prebil Sienkiewicz svoja otroška leta. Jubilej se bode praznoval v Varšavi, ter se ga vdeleže poljski, ruski in češki literati, umetniki in plemenitaši.

— **Prebrisan in predrzen tat.** Služabnik pri neki veliki trgovski blagajni v Parizu, kateri je že kakih 30 let v tej službi, je te dni bil na jako prebrisan način opeharjen. Dobil je nalogo, da povzdigne pri banki Chekindeux 7000 fr. To svoto je sprejel v velikih banknotah po 1000 frankov, katere je spravil v listnico ter odšel; še predno je prišel na cesto, začuje za seboj hojo, in ko se obrne, zapazi lepo opravljenega mladeniča s peresom za uhom, kateri se je pred njim ustavil in ga prosil, naj se izvoli povrniti v banko, ker mu je blagajnik slučajno odštel bankovce, kateri niso bili prej po številkah registrovani. Služabnik se je res vrnil z mladeničem v banko, kjer se je omenjeni mladenič obnašal, kakor bi bil res ondi stalno nameščen. Šel je namreč iz-za ograje in prosil služabnika C., naj mu blagovoli izročiti bankovce, katere odnese blagajniku, da mu jih zamenja. Služabnik je res mislil, da je mladenič kak blagajniku podrejeni uradnik in mu je dal bankovce, ostal je pa čakajoč, da mu druge bankovce prinese. Tako je čakal skoro pol ure in videl, da se uradniki z vsem drugim pečajo, le njega puste pri strani, zato je začel popraševati po svojem denarju, ali nobeden ni znal ničesar povedati, ne o denarjih in ne o mladeniču. Zdaj še le je opazil, da je bil od prebrisanega tatu opeharjen in hitel je na redarstvo, kjer pa je izvedel, da bo težavno mladeniča zasačiti, ker je v času, ko je on čakal, napravil več poti in mnogo sprememb izvršil. Neoprezni sluga bode moral zdaj še nekaj let služiti, da poplača na ta način izgubljeno svoto denarja.

— **Kuga v Smirni in Aleksandriji.** Poročila iz jutrovega donašajo vest, da je bilo v Smirni 21. t. m. več slučajev kuge. V Aleksandriji pa je bil 18. t. m. eden slučaj kuge; zato se bode poprijelo nove energične mere, da se prepreči prenos.

— **Roparji so odpeljali dragomana**. V Kinsk-Kuliši blizu Jedrena na Balkanu pri francoskem konzulu službujoči dragoman (tolmač) je bil od roparjev prijet in odpeljan. Zdaj roparji zahtevajo 6000 turških lir 150 000 K za njegovo osvobojenje Francoska vlada je zavoljo tega protestirala pri Porti katera je odgovorila, da se stvar kmalu dožene in bode dragoman osvobojen In res, turški vojaki so ga te dni rešili.

— **Nesreča pri delu.** Iz Moravskih Ostervic se poroča, da so v rudniku „Salm“ ponesrečili delavci, katere so zjutraj na navadnih vspinjačih spuščali v jamo, da nastopijo delo. Vsled nekega pogreška je vspinjača tako naglo nizdol letela, da so prišedši na dno, delavci bili zavoljo močnega udarca hudo poškodovani. Poškodovali so se na nogah in drugod, trem delavcem so morali noge odpiliti, in eden je umrl.

Loterijske srečke

V Lincu dne 28. julija t. l.: 49, 43, 62, 55, 68.
V Trstu dne 28. julija t. l.: 26, 87, 8, 71, 82.
V Pragi dne 1. avgusta t. l.: 39, 27, 66, 33, 34.

22

Nikaka skrivnost ni več

napraviti si vsakdo doma sam brez vsake priprave in težave najfineje likerje po francoskem zistemu s pomočjo ekstraktov, ki stanejo za napraviti po **5 litrov** likerjev: **Tropinovec, Absinc, Vermut, Ruski pelinovec, Češki liker, Kimel** po **80 kr.; Slivovec, Rum, Češnjevec, Alaš, Alpski liker** po **85 kr.** in **Konjak, Benediktinec, Chartreuse, Pilzenski liker** po **95 kr.** Razpošiljam proti predplačilu v znamkah ali poštno nakaznico; po poštnem povzetju **10 kr. več.** Vsaki pošiljatvi pridenem navodilo, kako se napravi liker. Preprodajalcem, če naročijo več blaga mnogo ceneje. (4—25)

Anton Rukavina
Trst. Via Belvedere št. 23.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 3. avgusta 1900. Pšenica K 8.— h, rž K 7.— h, ječmen K 6.— h, oves K 5 80 h, ajda K 9 — h, proso K 7.— h, turšica K 7.— h, leča K 9 — h, fižol K 9.— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Kuverte s firmo

priporoča

J. Blasnik-ova tiskarna v Ljubljani.

Doktorja pl. Trnkóczyja

preskušena zdravilna in redilna sredstva, preskušena že mnogo let, priporoča in razpošilja

lekarna Trnkóczy v Ljubljani.

Najceneje se dobivajo v podpisani lekarni, če se naroča po pošti, odkoder se ta zdravila vsak dan na vse strani sveta z obratno pošto s poštnim povzetjem takoj pošiljajo, tudi celo samo jeden komad z natančnim navodilom o uporabi.

Za štedilne gospodinje, dojenčke, otroke, nervozne, okrevajoče, slabotneže, malokrvne, bledične, za vsakega bolnika, sploh za vsakega se namesto brezmočne, razdražujoče kave in ruskega čaja **doktorja pl. Trnkóczya**

Kakao sladni čaj priporoča kot tečno, krepilno, zdravo in najceneje hranilno sredstvo. Zavojček (četrt kile vsebine) 40 h, 14 zavojčkov samo 5 K.

Dalje se priporoča: **Doktorja pl. Trnkóczyja**

Želodečne kapljice. Izborno sredstvo za želodec. Deluje pomirjujoče, krepilno, bolest utešujoče, tek vzbujajoče, čisti želodec in pospešuje prebavo. Steklenica 40 h, pol tucata 2 K.

Krogljice. **odvajalne, želodec čistilne.** Čistijo želodec, odvajajo blato, odpravljajo napenjanje in zabasanje želodca brez vseh bolečin, kakor se to čestokrat pripeti pri drugih krogljicah. Škatlja 42 h, šest škatljic 2 K 10 h. — **Pocukrene krogljice**. Škatlja 80 h, tri škatlje 2 K.

Prsni, **plučni in kašljev sok ali zeliščni sirup**, prirejen z lahko raztvarljivim apnenim železom, utišuje kašelj, raztvarja sliz, lajša bol in kašelj, vzbuja tek in tvori kri. Steklenica 1 K 12 h, pol tucata 5 K.

Drgnilni **ali udov cvet (protinski cvet, Gichtgeist)** priporočljiv je kot boli utešujoče, lajšajoče drgnenje v križu, rokah in nogah, kot novo poživljajoče drgnenje po dolgem hodu in težkem delu. Steklenica 1 K, šest steklenic 4 K 50 h.

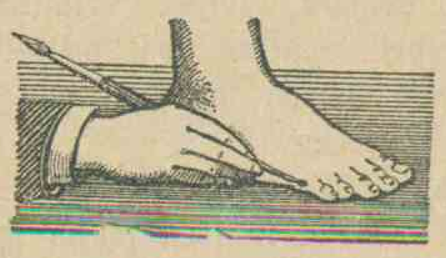
Varstvena znamka

Tinktura za kurja očesa, preskušeno sredstvo proti bolestnim kurjim očesom, bradavicam, roženici, žuljem in ozeblinam. Ima to veliko prednost, da je treba s priloženim čopičem bolno mesto zgolj namazati. Steklenica 80 h, šest steklenic 3 K 50 h.

Ker je vedna skrb p. n. ekonomov, poljedelcev, živinorejcev itd. obrnjena na vzdrževanje zdrave in krepke živine, opozarjamo iste posebno na doktorja pl. Trnkóczyja redilne pripravke za živino.

Doktorja pl. Trnkóczyja (41-6)

Živinski **redilni prašek** za notranjo rabo pri **kravah, volih in konjih**. Že blizu **50 let** z najboljšim uspehom uporabljevan, kadar krave nočejo žreti, in da se zboljšuje mleko. Zavojček z navodilom giede uporabe 1 K, pet zavojčekov **samo** 4 K.

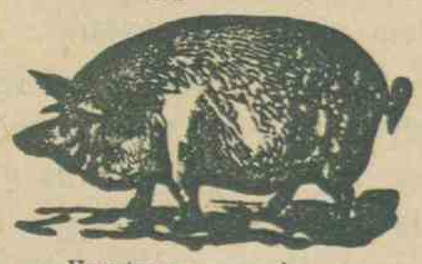
Varstvena znamka.

Prašičji **redilni in krmilni prašek.** Varstveno in dijetetično sredstvo za prašiče. Za notranjo rabo, služi za tvorbo mesa in tolšče. Zavojček 50 h, pet zavojčkov **samo** 2 K.

Glasom razglasa visoke c. kr. deželne vlade z dne 18. julija 1899 smejo ta prašek tudi trgovci prodajati. Zahteva naj se pa pri istih samo pod imenom **doktorja pl. Trnkoczyja prašičji prašek**, pristen samo z gorenjo varstveno znamko.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.